

IN MEMORIAM Dr.Gergátz Elemér

Június 16-án életének hetvennyolcadik évében itt hagyott bennünket dr. Gergátz Elemér aranydiplomás állatorvos, egyetemi tanár, a hazai biotechnológia megteremtője, volt miniszter. Pályáját a mesterséges termékenyítő hálózatban kezdte. A minisztériumi idők kivételével eredeti szakmájához hűséges maradt mint, egy jól képzett, jókezü gyakorlati szaporodásbiológus.

Gergátz Elemér a világegés közepén 1942 május 6-án Rábatamásiban született, kétkezi gazdálkodó kisjövedelmű földműves családban. Édesapja csaknem három éves hadifogsága alatt a háromgyerekes család ellátása az édesanyának komoly gondot okozott.

Általános iskoláit szülőföldjén végezte, tanárai a színjeles diákot továbbtanulásra ösztönözték, így 1956-ban felvételt nyert a győri Bencés Gimnáziumba. Az itt töltött évek és a paptanárok vértették fel azzal a hittel, életszemlélettel erkölcsi tartással, amelyből élete során merítkezhetett.

A kitűnő érettségi bizonyítvány és a jól sikerült felvételi je sem jelenthetett egyenes utat az Állatorvosi Főiskolára, a felekezeti gimnázium stigmája megálljt parancsolt. Így egy évre elment dolgozni a Magyarkezesztúri Mesterséges Termékenyítő Főállomásra, volt helyettes inszeminátor, ondóevő technikus, raktáros és laboráns megismerve e szép szakmának sajátos építőköveit.

A következő felvételi 1961-ben már sikert hozott bekerült a Főiskolára, ahol eminens hallgatóként abszolválva a stúdiumokat, 1966-ban summa cum laude állatorvos doktor lett. Végzés után rögtön visszatért a mesterséges termékenyítő főállomás kötelékébe, most már mint laborvezető és szaporodásbiológus.

Az évek során a bikatartás regionális központokba koncentrálódott, így a fiatal állatorvos figyelme a juh mesterséges termékenyítés és a központosított kantelepi rendszerben folytatott sertés termékenyítés irányába fordult. Az intézményhálózat át- és átszervezései mindannyiunk feje felett zajlottak, Elemér a Nyugatdunántúli Mesterséges Termékenyítő Főállomás szaporodásbiológiai osztályvezetőjévé vált, felügyelete alá a három megyében 13 szakállatorvos és 45-50 üzemi és körjáratos inszeminátor tartozott, több üzemben bevezetve a szaporodásbiológiai gondozást.

1978-1980 között szaporodásbiológus szakállatorvos másoddiplomát szerez, és felismeri új irányként az állattenyésztési biotechnika kihívásait. Egyre szorosabb a kapcsolata a Mosonmagyaróvári Főiskolával és a városban létrehozza az ország első biotechnológiai állomását. A juhokon végzett embrióátültetés, a mikrosebszi módszerekkel végrehajtott embriófelezések, majd a transzgenikus juh-kecske hibrid már kutatóként is országos hírnevet eredményeznek. A veteriner szakmában is elismert teljesítménye egy import lacaune juhállomány un. Morell féle betegségtől mentesítése embrióátültetéssel. (a megmentett populáció utódai a mai napig termelnek)

1991-ben Antall József földművelésügyi miniszternek kéri fel. A mezőgazdaság szempontjából ezek kritikus sorsfordító évek, tejszíci válság, birtokviszonyok átalakulása, kárpótlás, a feldolgozó ipar megrendülése. Miniszter úr a szakigazgatás új struktúráinak kiépítésén munkálkodik országos jogkörökkel felruházva az OMMI-t, egy centrális állattenyésztési hatóság feladatkörére teszi alkalmassá. A tárcánál és háttérintézményénél folyik az állattenyésztési törvény kodifikálása, amelyet az Országgyűlés minisztersége utolsó éve végén 1993-ban fogad el, s amely negyedszázadon át a – gyakorlatilag napjainkig – a tenyésztésszervezés zsinórmértéke.

Ezekben az években alakulnak és erősödnek egy új tenyésztés szervezési struktúra építőkövei a tenyésztő szervezetek, tenyésztő vállalkozások, állatfaji szövetségek, létrejön a nemzeti mesterséges termékenyítő ipar reprezentánsa, az Országos Mesterséges Termékenyítő Rt. és az ivadékvizsgálatokat állami kézben tartó Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

Az eredeti hivatástól minisztersége idején sem távolodik el, sikerrel védi meg szaporodásbiológiai, biotechnológiai témában írt kandidátusi disszertációját, és több kolléga nemzetközi tudományos és oktatói karrierjét is egyengeti.

1993-ban visszatér Mosonmagyaróvárra, vezeti a Biotechnikai Állomást, amely az EU csatlakozás után juh és kecske embrióátültetésre közösségi akkreditációt is megszerez, és kiteljesül oktató és kutató munkája a gazdasz képzésben már egyetemi rangot kapott felsőfokú tanintézetben, ahol tanszékvezető egyetemi docensként szaporodásbiológiát és biotechnikát ad elő. 1993 tavaszán az általa vezetett munkacsoport OTKA-pályázatot nyert el, melynek keretében – sikeres klónozási kísérletet folytatva – megszületett az első klónozott bárány a Biotechnikai Állomáson. Ezzel a magyar állat-biotechnológiai kutatás világszinten is dobogós helyre került. Vezetésével a Biotechnikai Állomás – speciális helyzetéből adódóan – az első magyarországi akkreditált juh- és kecske mesterséges termékenyítő és embriológiai állomás, jelentős kutatási és gyakorlati eredményekkel bír. 1986-tól kezdett el foglalkozni kos- és kecskesperma tartósítással, és új termékenyítés technológia (cerviko-uterinális) kidolgozásával és a szuperovulálást követő embriótermelteséssel is.

Nem csak gazdaszokat, inszeminátorokat is képez, kutatásairól előadásokat tart, a juhtenyésztés számos kérdésében foglal állást.

A NYME Biotechnológiai Állomásán később a Pharmagene Kft-ben a lacaune fajta tenyésztésével foglalkozik. Tenyésztőként is számos elismerésben részesül, a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség (amelynek elnökségi tagja volt) a Schandl József díjat adományozott részére - a juhtenyésztés területén elért kiemelkedő tevékenységéért; a Minisztérium Újhelyi díjban részesítette - iskolateremtő egyetemi oktatói munkájáért, a lacaune juh fajta genetikai anyagának megmentéséért, a fajta honosításáért; az államtól a Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét kapta – példaértékű hivatástudattal végzett szakmai munkájáért, tudományos eredményeiért

Gergátz Elemérnek a Gondviselő sajátos életutat jelölt ki, a szinte mélyszegénységből feltörekvő parasztyerekből elsőgenerációs diplomás, jónevű tenyésztő, élete egy szakaszában államfőkkel tárgyaló excellenciás úr lett, de ha bármikor megkérdezték mi ő, az felelte hogy állatorvos.

Emlékét kegyelettel megőrzi az óvári gazdaszok családja, az általa kinevelt gazdasz generációk, az állattenyésztő és állatorvos társadalom.